

Fortiter in re, fortiter in modo

De politiek bedacht ooit dat meer vrouwen aan het werk moesten. Dat heeft geresulteerd in complexe wetgeving en de uitbetaling van toeslagen, zelfs in situaties waarin bijvoorbeeld een oma op haar kleindochter paste. Als de politiek de maatschappij fiscaal wil stimuleren, leidt dat bijzonder vaak tot geschillen. De wat ervaren lezer zal zich het WIR-weekend kunnen herinneren, maar ook recentelijk hebben we gezien dat de scheepvaart-CV's door de Belastingdienst te vuur en te zwaard werden bestreden. Het lijkt een tendens. De politiek wil iets, de wet wordt gewijzigd en de Belastingdienst stort zich op de bestrijding van misbruik. De commissie-Donner heeft in haar rapport 'Omzien in verwondering' geconstateerd dat dit heeft geleid tot 'geinstitutionaliseerde vooringenomenheid'. Een schending van het gelijkheidsbeginsel heeft de commissie niet kunnen vaststellen: 'Daardoor werd uiteindelijk iedere ouder gelijkkelijk (negatief en vooringenomen) behandeld.'

Nu is gedeelde smart halve smart, maar daarmee ontloop je de onverbidelijke deurwaarder niet. Het beleid van de Belastingdienst kenschetst de commissie als 'zero tolerance'. Dit ging zover dat in de situatie waarbij in de eerste controle werd geconcludeerd dat er niets mis was, 'het dossier door een senior behandelaar nogmaals werd bekeken om zeker te stellen dat er echt niets mis was.' Die tweede controle vond in dat beleid natuurlijk niet plaats als de eerste controleur al een tekortkoming had kunnen vinden. De problemen zijn begonnen met de wijze waarop het Combiteam Aanpak Facilitators (CAF) het onderzoek heeft aangepakt: 'Er was daarbij sprake van een vooringenomen houding jegens alle bij de dossiers betrokken ouders, waarbij zij als vermoedelijke fraudeurs werden behandeld en iedere geconstateerde tekortkoming of onjuistheid slechts kon dienen als bevestiging van dat vermoeden.' De basis daarvoor kon worden gevonden in de politiek waarbij de toon was gezet door de 'Bulgarenfraude'.

Opvallend is dat alle stappen die tijdens de controle werden gezet en besluiten die werden genomen, door de commissie op zichzelf beschouwd niet als onregelmatig worden aangemerkt. De regel in art. 2:4 Awb is echter met voeten getreden: 'De vooringenomen handelwijze ligt besloten in de cumulatie van vele kleine, voor de betrokken ouders nadelige stappen, handelingen en beslissingen die werden ingegeven door de veronderstelling dat er sprake was van vermoedelijke fraudeurs.' De gehanteerde werkwijze had een 'zoekt en gij zult vinden' karakter, aldus de commissie. Verder bleek dat medewerkers werden afgerekend op het volgen van de instructies en dus geen daadwerkelijke juridische afweging maakten, en dat de bezwaarbehandelaars contact dienden op te nemen met het team dat verantwoordelijk was voor de gewraakte aanpak.

De vraag die rijst, is in hoeverre de geinstitutionaliseerde vooringenomenheid in bredere zin bij de Belastingdienst voorkomt. Er lijken teams te zijn waarbij dit risico zich sneller kan voordoen dan bij andere. In dit verband is het passend de lijfspreuk van de roemruchte Rijksbelastingacademie in herinnering te roepen: Fortiter in re, suaviter in modo. Dit betekent zo veel als hard op de inhoud, maar redelijk in de toepassing. Helaas blijkt het bij het CAF 'fortiter in re, fortiter in modo' te zijn geworden.

Prof. mr. dr. G.J.M.E. (Guido) de Bont

Hoogleraar formeel belastingrecht aan de Erasmus Universiteit, advocaat bij De Bont Advocaten en lid van de redactieraad

